

najmanj 15 let star in močan, — da je ljudsko šolo dobro dovršil, — da stariši ali varh v to dovolijo. Sinovi kmečkih starišev ali vrtnarjev imajo predmet pred drugim.

Socijalno-politiške razprave.

Bivša pariška komuna in socijalizem.

Socijalno-politiška študija.

Spisal dr. V. Zarnik.

VII.

Iz Babeufvih naredeb posnamemo, da je bila njegova osnova ta-le:

Komunistični red se ima polagoma vpeljati. Vse to, kar občine, šole in blage ustanove posedujejo, preide precej v lastnino celega „društva“; lastnina posameznih oseb pa še le po njihovi smrti celemu „društvu“ pripade. Skupino vseh teh narodnih dober in imanj mora potem društvo skupno obdelovati; vsi dolgovi in vsa dolžna pisma domačinov do domačinov se imajo vničiti, dolgove inostrancev ali ptujcev pa celo „društvo“ skupno na-se prevzame. Vsi udje „skupine“ so obvezani vsak po svoji zmožnosti delati, in ako ne bi kdo hotel, bi se k delu s silo primoral. Udje vsake občine se imajo zaradi tega razdeliti v toliko vrst, kolikor je glavnih oddelkov človeških proizvodov. Vsaka „vrsta“ ima predstojnika, ktere ga si sama voli, vsaki občini na čelu je spet občinski zastop, sestavljen iz zastopnikov, izbranih od ravnokar imenovanih vrst; ta občinski zastop ima potem raznovrstna dela razdeliti in je obenem tudi izvrševalec vseh vladinih naredeb. Cela dežela se ima razdeliti v provincije in v okraje z dotičnimi provincijalnimi in okrajnimi gosposkami. Najvišje vodstvo vsega dela, razdeljevanje proizvodov ravno tako kakor premeščevanje posamesnih udov iz ene občine v drugo pripada državni vladi. Gotovi pridelki se imajo v javnih magazinih shranjevati in iz magazinov se imajo spet med konsumenti razdeljevati. Država sama kot taka ima vso trgovino z inostranstvom v rokah in vzdržuje zavoljo tega na pripravnih mestih na meji velike zaloge raznovrstnega blaga. Kedar so dobre letine, morajo se poljski pridelki kolikor mogoče v javnih zalogah za čase pomanjkanja nakopičiti. Naredbe, po katerih občinski zastopniki delo med posamesne občinske ude razdelijo, imajo se po postavnem potu določiti. Ravno tako se ima po postavnem potu določiti število ur za vsakdanje delo. Pri izdelavanju te postave se mora gledati, da se delalci ne mučijo in trudijo prekomerno. Ker je skupno življenje veliko ljudi v mestih ravno tako nenaravno kakor nemoralno, morajo vsi državljani v vaséh stanovati, kjer dobijo vsi ugodna, prostorna stanovanja in obleko iz enega in istega blaga po enem in istem kroji. Hrana je skoz in skoz frugalna in vsakter lišp najostreje prepovedan, ker je v protislovju s pravim poklicem človeštva. Največa skrb se mora obračati na poljedelstvo, ker je to najbolj naravno in človeku najbolj primerno delo. Od umetnosti in obrtov se imajo samo tisti špogati in obdelovati, katerih se lahko vsakdo nauči. Vsa literarna dela mora nalašč za to ustanovljena gospôška na tanko pregledovati in samo to, kar je nenevarnega in obče koristnega v tisk dati in med posamesne državljane razdeliti. Odgoja mladeži je zevsema priprosta, za vse enaka, in da ne bi že v mladih srcih začela kal neenakosti poganjati, ne bi se smela mladež domá v družinah, nego v javnih odgojevališčih odgajati.

To je načrt ustroja komunistične države po Babeuf-u.

Kaj bi bila posledica, ako bi se država po Ba-

beufovi sistemi osnovala? Popolno potlačanje vsake svobode, povsod dovršena despotija in poteptanje ravno tega, kar človeka in njegovo srečo najbolj povzdiguje in oplemeni, to je, znanosti in umetnosti. Jedro Babeufove ideje je: da, ker si vsi ljudje ne morejo za jed in pijačo fazanov in šampanjca privoščiti, naj rajše vsi brez izjeme v oblicah krompir jedó in vodo pijejo; ker ne morejo vsi ljudje taki umetniki postati, kakor Tician, Rubens, Canova, Thorwaldson, Liszt ali Paganini, naj bodo rajše vsi prosti mazarji (Anstreicher), kamnotolki in navžarji.

To so tako očitne napake, da nam ni treba na dalje izpeljevati, kako neizvedljiv, fantastičen in v zraku viseč je ves Babeufov načrt.

Že iz začetka teh sestavkov smo rekli, da tiče napake človeške neenakosti ali v človeški naravi, ali pa v umetnem ustroju našega društva. Ker nam je fizično nemogoče zoper naravo delati, ostanejo toraj napake prve vrste vedno nepopravljive in neizlečljive. Ker je pa Babeuf ravno ves ustroj svoje komunistične države proti ustroju človeške narave naperil, ne ostane njegova sistema nič drugega kot fantastična nemisel (nonsens).

Za Babeuf-om je drugi znani francoski komunist E. Cabet. Ker je bil pod Dragotinom X. in L. Filipom pri vseh zarotah vpleten, moral je 1834. leta v London zbežati. Še le v prognanstvu je svoje glavno delo spisal, ktero je pod naslovom: „Popotovanje v Ikarijo“*) 1840. l. na svitlo prišlo. Cabet ni v osnovi svoje komunistične države tako brutalen kakor Babeuf. Njegova komunistična država se imenuje „ikarska republika“, on dopušča prelazno dôbo 50 let iz prehoda iz sedanjega državnega ustroja v njegovo republiko. On je iz začetka tudi za privatno lastnino, še le po smrti vsakega prvotnega „Ikarca“ ima ves njegov imetek pripasti skupni imovini cele republike. On špoga tudi umetnosti in znanosti, še celó gledišč in parfumerij ne pozabi v svoji osnovi. Povsod mora enojni zakon vladati, on ne trpi niti poligamije niti poliandrije, tudi zahteva povsod vero v enega samega Boga. Pa pri vsem tem je v Cabetovi državi ona sama lastnica vsega imetka, odgojevanje otrok mora biti skupno in javno, nihče si ne more po svoji volji svojega poklica izbrati in javna državna oblast mora nadzirati vse poljedelstvo in vso obrtnijo. Babeufov komunizem je malo drvarsk, med tem ko se Cabetov v glacé-rokovicah predstavlja; drugega bistvega razločka pa ni med obema sistemama.

Skoro bi rekli, da je edina lepa prikazen med komunisti slavnoznani Anglež Robert Owen. Mož je skoz in skoz plemenita duša, imel je srce prepolno dobrih čuti in želja naprem celemu človeštvu in bil je celo življenje neizmerno delaven. On je bil sin revnih starišev in je bil primoran kot 10 let stari dečko se trgovine učiti. Pozneje se je vdeležil z veliko srečo mnogih obrtniških podvzetij, kar mu je k precej obilnemu premoženju pomagalo. 1789. leta je prevzel vodstvo pamučne fabrike pri reki Clyde poleg vasi New-Lanark. Delavce te fabrike si je on izbral za predmet svojih poskušinj na polji socijalne reforme. Ko je fabriko prevzel, našel je delavce v strašnem siromaštvu in v vsakem obziru zanemarjene. Najpoprej je tem revežem lepa ugodna stanovanja z malimi vrtni segradil, ktera jim je potem brez vsega dobička v najem dal. Napravil je potem veliko zalogo raznovrstnega blaga, ktero jim je po svoji ceni prodajal. Nekoliko delavske plače je vsak teden kapitaliziral, otroke izpod 10 let je vse iz fabrike iztiril v šolo, ktero je bil tudi sam ustanovil. Ure za delo opredeljne je znižal od 16 in 15 na število od 10 na dan.

*) „Voyage en Icarie“ par E. Cabet à Londres 1840.